

Lente in de Karoo

Herbert de Bruijn

Omdat het afgelopen Hollandse voorjaar alleen maar herfst bracht, leek het ons een goed idee in het najaar de lente op te zoeken. En zo stapten wij, mijn vrouw Arda, zwager Gerard en Uw dienstwillige dienaar, op vrijdag 13 september aan boord van Hadrian's Wall, waarmee de KLM ons naar Johannesburg bracht. Na een te korte overnachting vlogen we de volgende ochtend door naar Port Elizabeth, waar zich ons basiskamp bevindt.

Dat basiskamp is een kleine (naar Zuid Afrikaanse maatstaven) bungalow in de tuin van oudste zoon Matthijs en zijn vrouw Gaby, een tuin die Matthijs na aankoop van hun huis geheel van vreemde smetten vrij heeft gemaakt, zodat er nu alleen nog maar inheemse planten, struiken en bomen staan. Dit tot groot genoegen van het gevogelte, zodat onze eerste waarnemingen al in de tuin begonnen. Gedeeltelijk uit gemakzucht, maar ook ter leeringhe ende vermaeck, zal ik vaak de vogelnamen gebruiken die ik vond in de Zuid Afrikaanse uitgave van Newman's Birdguide, getiteld Newman se voëls van Suider Afrika.

En zo vertonen zich die eerste namiddag in de tuin het Klein-rooibandsuikerbekkie, het Swartsuikerbekkie, Kaapse Suikervoël, Swartoogtiptol (een buulbuul), Gewone Willie (ook een buulbuul), Gevlekte Muisvoël (Bruine Muisvogel), Gewone Kwikkie, Gewone Tortelduif en Tuinduif.

Zondag 15/9. Lang geslapen na een toch wel vermoeiende reis. De vogels zijn al lang op en zeker de Hadede Ibissen, die vroeg in de ochtend luid schreeuwend over vlogen. Dat doen ze iedere ochtend en we noemen ze daarom wekkervogels. Overdag scharrelen ze alleen of in paren voedselzoekend rond, tot

zelfs op het grasveld in de tuin, zoals ook deze ochtend. Ze geven dan geen kik, maar 's morgens en 's avonds verzamelen ze zich in kleine groepjes en vliegen dan met een geweldig kabaal rond. In de tuin zijn Suikerbekkies weer volop present en dit keer ook de Kaapse Tiptol met zijn karakteristieke witte oogring.

Verder laat de Gewone Vleiloeie (Burchell's Spoorkeoek) zich luid en duidelijk horen en even later ook zien.

Aan het eind van de ochtend nodigt Matthijs ons uit voor een lunch in "Sacramento", ter viering van hun zesde huwelijksverjaardag. Daarvoor rijden we naar Schoenmakerskop, op tien minuten van huis. Schoenies, zoals het meestal genoemd wordt, is een rotsachtige kaap aan de Indische Oceaan, waar lange banken verweerde lava getuigen van een vulkanisch verleden. Daar staat het bescheiden café-restaurant Sacramento, waarvan de naam verwijst naar een befaamde scheepsramp. In 1647 liep het Portugese galjoen Sacramento er op de rotsen. Het vervoerde o.a. een lading Chinees porselein, waarvan tot op heden nog scherfjes op het rotsige strand gevonden worden als een ruwe zeegang de oceaانبodem weer eens omgewoeld heeft. Een enorm bronzen scheepskanon herinnert aan de scheepsramp. Behalve dat kanon zagen we ook nog een juv. Swartkopreier, mestkevers, steeds opnieuw bezig een grote mestbal tegen een hellinkje op te rollen, Witborskraai en Swartkraai, enkele Swarttobies (Afrikaanse Zwarte Scholeksters) en Drietoonstrandloper.

Maandag 16/9. Het Addo Elephant National Park ligt op zo'n 70 km van PE en is eenvoudig, grotendeels via de N2, bereikbaar. Het is in 1931 gesticht om de laatste 11 Addo olifanten, een lokale ondersoort, voor uitroeiing te behoeden. Het park was toen ongeveer 2000 ha. groot en

Addo Olifanten. foto: Herbert de Bruijn

is in een aantal stappen uitgebreid tot de huidige 180000 ha. Daarmee is het in grootte het derde park van ZA en er wordt gewerkt aan een uitbreiding tot 264000 ha. op de vaste wal plus nog 120000 ha. zee reservaat, waarvan al een gedeelte gerealiseerd is. Oorspronkelijk gericht op de bescherming van één soort, de Addo olifant, is het nu het enige park waar de “big 7” gevonden worden, d.w.z. de bekende “big 5” plus Zuidkaper en Witte Haai.

We gaan het park binnen via de zuidelijke ingang Mathyholweni en nog geen 20 meter verder wordt het al duidelijk waar de naam van het park vandaan komt. We staan daar namelijk tegenover het enorme achterwerk van een olifantsbul, die, half op de weg, half in de berm, zich tegoed doet aan mals voorjaarsgroen. We kunnen maar met moeite om hem heen.

Op het eerste deel van onze toer zien we Vlakvark (Wrattenzwijn), die behalve in dit park alleen maar veel noordelijker voorkomt, Rooimeerkat (Vosmangoeste), Bontkwagga (Burchell zebra), Koedoe, Blouaap (Groene Meerkat) en olifanten, heel veel olifanten. En wat vogels betreft: Mikstertbyvanger (Treurdrongo), Hoephoep, Fiskaallaksman (Gekraagde Klauwier), Volstruis, Swartkopreier, Bokmakierie en Gevlekte Muisvoël. We eten onze boterhammetjes op Jack's Picnic Site, een zwaar omheind stuk terrein met beschaduwde picnictafels en sanitaire voorzieningen. Vooral die schaduw is welkom, want het is zeer warm. Onder het eten zien we de Streepmuis, Zuidelijke Waterfiskaal, Gewone Janfrederik (Kaapse Lawaaimaker), Rooikeelfisant, Groene Meerkat en een schildpad waarvan ik de soort nog niet heb kunnen vaststellen.

Na de lunch rijden we naar het Main Restcamp, om twee

redenen. Ten eerste bevindt zich achter het hoofdgebouw een met riet begroeid stukje wetland waar je wevers van zeer dichtbij kunt fotograferen. Dat lukt. Ten tweede worden er actuele verblijfplaatsen van de meest populaire dieren aangegeven. Wij willen leeuwen zien. Dat lukt niet. Wel vinden we een paar Kaapse Buffels en dat is ook aardig, want die hebben we sinds 2007 niet meer gezien, terwijl er toch meer dan 400 zijn. Maar ja, op 180000 ha.....

Voor ons dagjesmensen sluit het park zijn poorten om 18.00 uur en daarom vertrekken we op tijd richting uitgang. Om half zes, met nog ongeveer 20 minuten te gaan, staan we plotseling voor een probleempje: een grote kudde olifanten. Rechts in de berm staan een paar flinke joekels te grazen, links wandelt de rest wat rond op een open vlakte en meten jonge mannetjes elkaars krachten. Het echte probleem zijn de jonkies die op de weg spelen. Daar moet je niet met je auto op af rijden: dat vinden de mamma's niet leuk. Er zit niets anders op dan te wachten en dat duurt lang. We vinden afleiding in een groepje van zes glansspreeuwen, dat praktisch naast de auto neerstrijkt op een paar struiken.

Na veel wikken en wegen besluiten we dat het, gezien het duidelijk aanwezige donkere masker, de Grootblouoorglansspreeu moet zijn, hoewel die niet hier, maar veel noordelijker thuis hoort.

Om tien voor zes zien we onze kans schoon door de kudde te glippen en vervolgens, veel te snel, naar Mathyholweni te rijden. Klokslag zes uur rijden we de poort uit.

Grootblouoorglansspreeu . foto: Herbert de Bruijn

Dinsdag 17/9. Enkele weken voor onze komst had Matthijs met een boot van Reggy Charters een tocht voor de kust van PE gemaakt, op zoek naar albatrossen en walvissen. Hij kwam terug met een aantal foto's van tentoonstellingskwaliteit. Hoewel de kans op albatrossen intussen nihil is, lijkt zo'n tocht ook voor Gerard en mij de moeite waard.

Bij de briefing krijgen we de keuze uit twee mogelijkheden: koers ZW met de kans walvissen te spotten of richting het eilandje St. Croix (dat inmiddels tot Addo Elephant Park behoort), met de zekerheid Afrikaanse pinguïns te zien en hoogstwaarschijnlijk dolfijnen. De meerderheid kiest voor de tweede optie.

Tuimelaars. foto: Herbert de Bruijn

En inderdaad, na een uurtje varen zitten we rondom in de Tuimelaars. Het is een hels karwei ze te fotograferen. Maar ik heb geluk: tussen de tientallen foto's van een stukje rug of staart zitten er drie waarop de kop en een flink stuk van het lijf te zien zijn. En met de pinguïns zit het ook wel goed. Het zijn er honderden: op het eiland, in zee en dicht rondom de boot. Vooral het water dat door de langzaam draaiende schroeven wordt opgeklopt, heeft hun aandacht. Verder zien we nog de Witborsduiker, Trekduiker, Afrikaanse Slanghalsvoël en Witmalgas (Kaapse Jan-van-gent).

Woensdag 18/9. Vandaag staat het Van Stadens wild flower reserve op het programma. Het is (in Zuid Afrika) het oudste reservaat in zijn soort, gesticht in 1951, 600 ha. groot en, op wat smalle wegen en paden na, volledig overdekt met wilde planten, struiken en bomen. Te veel om op te noemen, maar een uitzondering moet wel gemaakt worden voor de duizenden Protea's waarvan de bloemenknoppen op springen staan en de even zoveel Speldenkussens. Die laatste staan al volop in bloei. Ze zijn er in drie kleuren en worden druk bezocht door honingzuigers. Behalve het Klein-rooibandsuikerbekkie en het Swartsuikerbekkie zien we nu ook het Groot-rooibandsuikerbekkie en het schitterende metaalglanzende Jangroentjie.

Verder zien we de Kaapse Suikervoël en in een stukje moerasland de Hamerkop. Op de terugweg bezoeken we het kleine parkje "The

Islands". Daar is een klein bassin waar veel vogels, waaronder vaak Lori's, komen drinken en badderen. In de namiddag is de belichting gunstig. We hebben pech: geen Lori's. Wel het Kaapse Glasogie (Oranjerivierbrilvogel) en Witpensuikerbekkie. We maken foto's en dan, volkomen onverwacht, springt er iets in beeld, schrikt en springt meteen weer weg. In een reflex heb ik afgedrukt, tijd om in te stellen was er niet. Toch is de foto bijna gelukt en kunnen we zien wat we gezien hebben: een Bloubokkie (Blouduiker), de kleinste antilope van Zuid-Afrika. Schouderhoogte 30 cm., zeer schuw, wordt weinig waargenomen. We hebben dus helemaal geen pech.

Donderdag 19/9. Morgen vertrekken we naar Hamburg en daarom doen we het vandaag kalm aan. Boodschappen en even naar het meertje dat, vlak bij de bebouwing, aan de rand van "onze" wijk Mountpleasant ligt. Matthijs heeft gemeld dat er 's morgens vroeg op het eilandje in de plas vaak een Visarend te zien is. Het is nu vroeg in de middag en we nemen daarom geen camera's mee. En dus zit daar, pontificaal, de Visarend. En dat niet alleen; na een tijdje stijgt hij op en begint treiterend langzaam boven onze hoofden rondjes te draaien. Dan vliegt hij weg en moeten wij ons verder tevreden stellen met een paar Afrikaanse Lepelaars, Bontkiewiet, Driebandstrandkiewiet, Trekduiker en verder zwaluwen die we tegen de scherpe middaglucht niet kunnen identificeren.

Vrijdag 20/9. Het regent, voor het eerst sinds we hier zijn. We vertrekken naar Hamburg en eer we daar zijn is het al weer droog en zonnig. En dat blijft het de rest van onze vakantie. Hamburg ligt aan de Indische Oceaan, op ongeveer 220 km ONO van PE. Er zijn veel plaatsen in deze omgeving met Duitse namen, daterend uit de tijd rond 1860. In 1857 werden Duitse soldaten, die voor het Britse leger geworven waren, in ZA gelegerd om de grens tussen de Kaapkolonie en de Oostkaap te bewaken.

Groot-rooibandsuikerbekkie. foto: Herbert de Bruijn

Enkele jaren later volgden enkele honderden Duitse boerenfamilies en werden er dorpen en nederzettingen gesticht.

Hamburg is zo'n nederzetting, maar er wonen maar weinig blanken permanent. Wel staan er nogal wat vakantiewoningen, waarvan een groot deel toebehoort aan inwoners van Johannesburg.

Ons onderkomen staat op een duintop, met een grandioos uitzicht over de oceaan. In de tuin staat een Koraalboom nog volop in bloei, met grote oranje bloemen. Doordat de tuin op de duinhelling voor het huis ligt, bevindt de kruin zich op ooghoogte als we op de veranda zitten. Dit leidt tot een zeer decadente manier van vogeltjes kijken. En er valt veel te zien. Wevers, waaronder de Geelwever en de Kaapse Wever. De Geelwever komt zo zuidelijk niet veel voor, maar zijn rode ogen laten geen ruimte voor twijfel. Verder de bekende Gewone Bulbul en de Kaapse Bulbul, de honingzuigers Swartsuikerbekkie en Klein-rooibandsuikerbekkie.

Hamburg ligt vlak bij de monding van de Keiskamma rivier, een natuurlijke monding met alles wat daar bij hoort: geulen, banken, poelen en stukjes wetland. Bij aankomst hadden we uit de verte al flamingo's gezien en die willen we van dichtbij bekijken. Het is echter inmiddels hard gaan waaien en de vangst valt tegen. De flamingo's zijn naar de luwte aan de overkant van de rivier verhuisd, de ene pelikaan die hier al sinds jaar en dag woont, laat zich niet zien. Magere oogst: een Rietduiker (Riet Aalscholver) die zich op een paaltje in evenwicht probeert te houden in de harde wind, een mannetje Bontrokkie (Afrikaanse Roodborstapuit) en hier en daar een Bontkiewiet (Smidsplevier).

Kaapse Wever. foto: Herbert de Bruijn

Zaterdag 21/9. Vroeg in de ochtend: walvissen! Vanaf de veranda zien we er vele tientallen voorbijtrekken. Meestal zo ver weg dat we alleen hun "blasts" zien of metershoog spatwater wanneer ze springen, maar soms ook wel een enorme rug of staart. De processie duurt uren.

In de Koraalboom is het weer een drukte van belang met de bekende wevers en bulbuuls en als nieuwe, wel zeer aparte gast een Bruinkop Visvanger. Je verwacht niet zo gauw een ijsvogel in dit soort begroeiing, maar misschien is hij in de war geraakt door de naam van de boom. Bij afgaand tij maken we een wandeling op de brede

strook hard, nog vochtig zand en de rotsblokken en stroken verweerde lava, waar in geulen en plasjes van alles te beleven valt. Swarttobie, Drietoonstrandloper, Steenloper, Kelpmeeu en Grootswartrugmeeu weten dat ook.

Tijdens een rondje in de onmiddellijke omgeving van het huis zien we nog een familie Dikkop met acht kuikens, Koereiger, en Kroonkiewiet.

In de namiddag opnieuw naar de rivier. De flamingo's staan nu aan de goede kant en we kunnen vaststellen dat het om de Grootflamink gaat.

Verder zien we de onvermijdelijke Nijlgans, Zilverreiger, Geelpootstrandloper, Ringnekstrandkiewiet (Bontbekplevier), Reusesterretjie en zowaar de Witpelikaan.

Dikkop. foto: Herbert de Bruijn

Zondag 22/9.

Opnieuw walvissen en een nieuwe vogel op de lijst: de Rooikophoutkapper (Black-collared Barbet)

Na het ontbijt maken Gaby en Matthijs zich klaar voor vertrek. Matthijs moet zijn paspoort laten verlengen. In Holland doen we dat bij het gemeentehuis om de hoek, maar hij moet er voor naar het Nederlands consulaat in Kaapstad. We zien elkaar vrijdag weer, in het Karoo National Park.

Gerard en ik maken een wandeling over het strand naar de monding van de Keiskamma rivier, maar dat levert alleen maar Grootswartrugmeeu op.

Maandag 23/9. Vandaag rijden we naar Cradock, onze volgende pleisterplaats. Als we Hamburg verlaten, worden we uitgeleide gedaan door een Gekroonde Neushoringvoël.

Van Hamburg naar Cradock is hemelsbreed 260 km., maar door een bewegwijzeringsfout in Grahamstown worden het er uiteindelijk 420, maar dan zijn we toch echt in de Karoo.

Victoria Manor is een nog volledig victoriaans ingericht hotel op de hoek van Market St.

Market St. zelf wordt gevormd door originele Kaapse woningen, met de originele, dus antieke inrichting. Het geheel is eigendom van de organisatie "Die Tuishuise/Victoria Manor" en er kan op allerlei manieren gelogeerd worden. Wij zijn ondergebracht in The Lion House. In de tuin staan verschillende bomen, waarin wevernesten in aanbouw.

Het is aandoenlijk te zien hoe zij hun nesten versieren met verse groene blaadjes, grashalmen e.d.

Dinsdag 24/9. Mountain Zebra National Park ligt op een ruime 15 km. Van Cradock. We bezochten het voor het eerst in 2007, toen er nog geen grote roofdieren waren. Zebra's, Gnoes, gazellen en antilopen liepen er onbekommerd rond en je kon ze bij wijze van spreken met een groothoeklens beeldvullend fotograferen. Enkele jaren geleden zijn er Cheetah's en leeuwen

Grondeekhorning. foto: Herbert de Bruijn

geïntroduceerd en nu is de sfeer heel anders. De nu prooidieren blijven op ruime afstand van alles wat niet op henzelf lijkt. Niettemin valt er met kijker en telelens nog veel te genieten: Kaapse Bergzebra, Gemsbok, Steenbok, Springbok, Bontebok, Rood Hartebeest, Zwart Wildebeest en Kudu, ze zijn er allemaal. Alleen die Cheetah's en leeuwen hebben we niet gezien. Het tegendeel van schuw zijn de Aardeekhoorns. Als die een auto zien, komen ze aanrennen om hem eens goed van dichtbij te bekijken.

Het Park huist ook de Blauwe Kraanvogel. Hoewel dit Zuid Afrika's nationale vogel is, komt hij helemaal niet zo veel voor. Verder zagen we nog de Kleinsingvalk (Gabarhavik), Rooikeelfisant, Bosveldfisant, Sneeubal (Poederdonsklauwier), Bokmakierie, Lelspreu, Gewone Tarentaal (Parelhoender) en Huismossie.

Wo 25/9. We verhuizen naar Ganora Farm bij Nieu Bethesda. Ganora Farm is oorspronkelijk een schapenfarm met 2400 schapen op 4000 ha. land. De vrouw des huizes is "er iets bij gaan doen".

Overbodige houtschuren en stallen werden omgebouwd tot comfortabele gastenverblijven en een gemeenschappelijke

eetzaal (met bijbehorende uitstekende kok).

Een deel van het land is berggebied waar veel fossielen gevonden worden. De boer is inmiddels een erkend deskundige op het gebied van Karoo palaeontologie, met in zijn verzameling fossielen een paar unieke stukken die hij graag aan zijn gasten toont.

In de namiddag neemt een gids ons mee naar een aantal oeroude rotstekeningen van bosjesmannen. Hij zelf is afstammeling van de twee volken die deze tekeningen gemaakt hebben en weet er boeiend over te vertellen.

Do 26/9. Als we in de ochtend naar Nieu Bethesda rijden, is het eerste levende wezen dat we ontmoeten een flink uit de kluiten gewassen schildpad, die het recht van de weg opeist.

Nieu Bethesda is een klein dorpje met onverharde wegen, waar vrijwel niets te beleven valt en dat toch tamelijk veel toeristen en kunstenaars trekt. De reden: The Owlhouse, de woning en het atelier van Helen Martins (1898-1976). In de droge verlatenheid van de Grote Karoo en meestal in armoede, heeft zij een omvangrijk en opmerkelijk oeuvre geschapen van beelden, veelal uilen, in beton en glas.

's Middags stropen Gerard en ik de omgeving van de farm af, op zoek naar de vele vogels die we voortdurend horen. Onze gezamenlijke oogst omvat de Gestreepte Kransswael (Kaapse Rotszwaluw), Hoephoep, Kardinaalspeg, Gewone Kwikkie, Swartvlieëvanger, Witgatspreu, het Gewone Mossie, Fiskaallaksman, Hadede Ibis en de Schoorsteenveger. Die laatste naam is weliswaar begrijpelijk (witte vogel met kale, leerachtige zwarte nek en kop), maar nogal profaan vergeleken met ons Heilige Ibis.

Wordt vervolgd.

Fiskaallaksman. foto: Herbert de Bruijn